

Rättsfallssamlingen

DOMSTOLENS DOM (första avdelningen)

den 11 juli 2013*

”Direktiv 2006/123/EG — Materiellt tillämpningsområde (ratione materiae) — Hälso- och sjukvårdstjänster — Sociala tjänster — Dagcentra och övernattningscentra som erbjuder hjälp och omsorg till äldre människor”

I mål C-57/12,

angående en begäran om förhandsavgörande enligt artikel 267 FEUF, framställd av Cour constitutionnelle (Belgien) genom beslut av den 25 januari 2012, som inkom till domstolen den 3 februari 2012, i målet

Fédération des maisons de repos privées de Belgique (Femarbel) ASBL

mot

Commission communautaire commune de Bruxelles-Capitale,

meddelar

DOMSTOLEN (första avdelningen)

sammansatt av avdelningsordföranden A. Tizzano (referent) samt domarna M. Berger, A. Borg Barthet, E. Levits och J.-J. Kasel,

generaladvokat: P. Cruz Villalón,

justitiesekreterare: handläggaren C. Strömholm,

efter det skriftliga förfarandet och förhandlingen den 17 januari 2013,

med beaktande av de yttranden som avgetts av:

- Fédération des maisons de repos privées de Belgique (Femarbel) ASBL, genom M. Vastmans, avocate,
- Commission communautaire commune de Bruxelles-Capitale, genom B. Fonteyn, i egenskap av ombud, biträdd av P. Slegers och S. Engelen, avocats,
- Nederländernas regering, genom B. Koopman och C. Wissels, båda i egenskap av ombud,
- Europeiska kommissionen, genom I. Rogalski och C. Vrignon, båda i egenskap av ombud,

* Rättegångsspråk: franska.

och efter att den 14 mars 2013 ha hört generaladvokatens förslag till avgörande,
följande

Dom

- 1 Begäran om förhandsavgörande avser tolkningen av artikel 2.2 f och 2.2 j i Europaparlamentets och rådets direktiv 2006/123/EG av den 12 december 2006 om tjänster på den inre marknaden (EUT L 376, s. 36).
- 2 Begäran har framställts i ett mål mellan Fédération des maisons de repos privées de Belgique (Femarbel) ASBL (nedan kallat Femarbel) och Commission communautaire commune de Bruxelles-Capitale (nedan kallad COCOM) angående begreppen hälso- och sjukvårdstjänster och sociala tjänster.

Tillämpliga bestämmelser

Unionsrätt

- 3 I skäl 7 i direktiv 2006/123 anges följande:

”I detta direktiv fastställs allmänna bestämmelser, som kommer ett stort antal tjänsteverksamheter till godo, samtidigt som hänsyn tas till de utmärkande dragen hos varje form av verksamhet eller yrke och dessas regleringssystem. ... I det här direktivet tas också hänsyn till andra mål av allmänintresse, t.ex. skyddet av miljön, den allmänna säkerheten och folkhälsan samt kravet på att arbetsrättslig lagstiftning följs.”

- 4 I skäl 22 i nämnda direktiv anges följande:

”Undantaget för hälso- och sjukvård från detta direktivs tillämpningsområde bör omfatta sådana tjänster inom hälso- och sjukvård och läkemedelstjänster som utförs av yrkesverksamma inom hälso- och sjukvården för att bedöma, bibehålla eller återställa patienters hälsotillstånd, där dessa verksamheter är förbehållna ett reglerat vårdyrke i den medlemsstat där tjänsterna tillhandahålls.”

- 5 I skäl 27 i nämnda direktiv anges följande:

”Detta direktiv bör inte omfatta sådana sociala tjänster som rör boende, barnomsorg och stöd till behövande familjer och enskilda och som på nationell, regional eller lokal nivå utförs av staten, av tjänsteleverantörer på uppdrag av staten eller av välgörenhetsorganisationer erkända av staten, i syfte att ge stöd till personer som tillfälligt eller permanent är särskilt behövande på grund av otillräckliga inkomster i familjen eller på grund av att de, helt eller delvis befinner sig i beroendeställning och till personer som riskerar att bli marginaliserade. Dessa tjänster är nödvändiga för att kunna säkra den grundläggande rätten till mänsklig värdighet och integritet och är ett uttryck för principerna om social sammanhållning och solidaritet, varför de inte bör påverkas av detta direktiv.”

- 6 I artikel 2 i samma direktiv föreskrivs följande:

”1. Detta direktiv skall tillämpas på tjänster som tillhandahålls av tjänsteleverantörer som är etablerade i en medlemsstat.

2. Detta direktiv skall inte tillämpas på följande verksamheter:

...

f) Hälso- och sjukvårdstjänster, oavsett om de tillhandahålls via sjukvårdsinrättningar eller inte, och oavsett hur de är organiserade och finansierade på nationell nivå eller om de är offentliga eller privata.

...

j) Sociala tjänster som rör subventionerat boende, barnomsorg och stöd till permanent eller tillfälligt behövande familjer och enskilda, som tillhandahålls av staten, tjänsteleverantörer på uppdrag av staten eller av staten erkända välgörenhetsorganisationer.

...”

7 I artikel 4 i direktiv 2006/123 föreskrivs följande:

”I detta direktiv avses med

...

6) *Tillståndsförfarande*: förfarande som innebär att en leverantör eller mottagare av en tjänst måste vända sig till en behörig myndighet för att erhålla ett formellt eller ett indirekt beslut om att få starta eller utöva en tjänsteverksamhet.”

8 Artikel 3 i Europaparlamentets och rådets direktiv 2011/24/EU av den 9 mars 2011 om tillämpningen av patienträttigheter vid gränsöverskridande hälso- och sjukvård (EUT L 88, s. 45) har följande lydelse:

”I detta direktiv avses med

a) *hälso- och sjukvård*: hälso- och sjukvårdstjänster som hälso- och sjukvårdspersonal tillhandahåller patienter i syfte att bedöma, bibehålla eller återställa deras hälsotillstånd, inbegripet förskrivning, utlämning och tillhandahållande av läkemedel och medicinska hjälpmedel.

...

f) *hälso- och sjukvårdspersonal*: läkare, sjuksköterska med ansvar för allmän hälso- och sjukvård, tandläkare, barnmorska eller farmaceut i den mening som avses i direktiv 2005/36/EG eller annan person som utövar yrkesverksamhet inom hälso- och sjukvård som är begränsad till ett reglerat yrke enligt definitionen i artikel 3.1 a i direktiv 2005/36/EG, eller en person som anses som hälso- och sjukvårdspersonal enligt den behandlande medlemsstatens lagstiftning,

...”

Belgisk rätt

9 I förslaget till förordning av den 21 juni 2007 (*Doc. Parl.*, Assemblée réunie de la Commission communautaire commune, 2006-2007, B-102/1, s. 1) anges följande:

”Collège réuni kan tack vare denna förordning utöva tillsyn över samtliga inrättningar för äldre och säkerställa utvecklingen av ett brett utbud av inrättningar med särskild inriktning på en modernisering av de tjänster som erbjuds denna försvagade befolkningsgrupp.

... Planeringen av den äldres vardag utgör en viktig del i mottagandet av den äldre. Den äldre ska alltid kunna leva ett aktivt och deltagande liv.”

- 10 I artikel 2 i förordningen av den 24 april 2008 om mottagningar och boenden för äldre (*Moniteur belge* av den 16 maj 2008, s. 25666) (nedan kallad 2008 års förordning), föreskrivs följande:

”I denna förordning används följande beteckningar med de betydelser som här anges:

...

4 Inrättningar för äldre:

...

e) *Dagcenter*: en byggnad eller del av byggnad, oavsett vad den kallas, som finns i ett äldreboende eller i anslutning till ett äldreboende och som erbjuder möjlighet till besök under dagen för äldre som bor hemma och som inom centret får hjälp och omsorg utifrån sina behov.

...

g) *Övernattningscenter*: en byggnad eller del av byggnad, oavsett vad den kallas, som finns i ett äldreboende eller i anslutning till ett äldreboende och som erbjuder möjlighet till övernattningscenter för äldre som bor hemma och som under natten behöver övervakning, hjälp och vård som deras närmaste inte kan ge dem kontinuerligt.”

- 11 Artikel 4 i 2008 års förordning har följande lydelse:

”Collège réuni kan, efter yttrande av Section, upprätta en plan för hela eller delar av sådana inrättningar för äldre som avses i artikel 2.4 b β ...”

- 12 I artikel 6 i nämnda förordning föreskrivs följande:

”Det är inte tillåtet att vare sig starta eller driva en ny inrättning i den mening som avses i artikel 2.4 eller starta eller driva en utbyggnad av en mottagning eller ett boende inom ramen för en befintlig inrättning utan tillstånd från Collège réuni, om den berörda inrättningen är en sådan inrättning för vilken Collège réuni har upprättat en plan enligt kapitel II. Tillståndet i första stycket, vilket innebär att ett projekt ingår i planen, kallas ’särskilt tillstånd för att starta eller driva’ ...”

- 13 I artikel 11.1 i samma förordning föreskrivs följande:

”En inrättning i den mening som avses i artikel 2.4 a, b α, c, d, e, f eller g får inte tas i drift och en driftansvarig får inte tillhandahålla tjänster inom en sådan inrättning som avses i artikel 2.4 b α, utan föregående godkännande.

Godkännandet utfärdas av Collège réuni, efter yttrande av Section, för en period av högst sex år, som kan förlängas.

Godkännandet i andra stycket ska innehålla uppgift om det högsta antal äldre personer som inrättningen får härbärgera eller ta emot.

För att erhålla godkännande från Collège réuni måste inrättningen uppfylla de krav som behöriga federala myndigheter har fastställt samt de krav som Collège réuni, efter yttrande av Section, kan föreskriva för var och en av de kategorier av inrättningar som avses i artikel 2.4.

Dessa krav rör:

- 1 mottagandet av de äldre,
- 2 respekten för de äldre och deras grundlagsskyddade och lagstadgade rättigheter och friheter, med beaktande av deras hälsotillstånd och rätten att leva ett värdigt liv, även i ett sexuellt och känslomässigt hänseende ...,
- 3 planeringen av de äldres vardag samt villkoren för deltagande och uppgifter om de äldre eller deras representanter,
- 4 prövning och handläggning av klagomål från de äldre eller deras representanter,
- 5 service avseende mat, hygien och omsorg,
- 6 personalens och ledningens antal, kvalifikationer, utbildningsplan, vandel och miniminärvaro samt, med avseende på ledningen, krav på erfarenhet,
- 7 med undantag för de inrättningar som avses i artikel 2.4 b β , särskilda bygg- och säkerhetsnormer för inrättningarna,
- 8 med undantag för de inrättningar som avses i artikel 2.4 b β , mottagande- och boendeavtalet. Innehållet i detta avtal fastställs av Collège réuni.

Avtalet ska bland annat klart och uttömmande ange vad dagspriset täcker samt vilka kostnader som kan faktureras utöver dagspriset i form av ett tillägg eller ett förskott till förmån för tredjeman.

...”

- 14 I artikel 13 i 2008 års förordning föreskrivs följande:

”Collège réuni utfärdar ett provisoriskt driftstillstånd till inrättningar vilka innehar ett sådant tillstånd som avses i artikel 7 ... och vilka inger en första ansökan om godkännande, under förutsättning att de uppfyller kraven för godkännande enligt de regler som nämnda Collège, efter yttrande av Section, har fastställt.

Det provisoriska tillståndet beviljas för en period av ett år. Tillståndet kan förlängas en gång och fastställer det högsta antal äldre personer som inrättningen får härbärgera eller ta emot ...”

- 15 Artikel 19 i nämnda förordning har följande lydelse:

”Samtliga beslut om godkännande, provisoriska driftstillstånd, återkallanden av provisoriska driftstillstånd, avslag eller återkallanden av godkännande och om stängning av en inrättning ska kommuniceras till Bourgmestre inom 60 dagar ...”

- 16 Vad gäller kraven avseende dagcentra föreskrivs i artikel 210 i Collège réunis föreskrifter av den 3 december 2009 om fastställande av regler för godkännande som dagcenter eller boende för äldre, om definitioner av sammanslutning och sammanslagning och om de särskilda regler som dessa måste följa (*Moniteur belge* av den 17 december 2009, s. 79487) (nedan kallade 2009 års föreskrifter), följande:

”Äldre som saknar kapacitet att själva klara av dagliga uppgifter ska få den hjälp de behöver.”

17 I artikel 211 första och andra styckena i dessa föreskrifter föreskrivs följande:

”Det ska för varje äldre person finnas en vårdjournal med noteringar om bland annat läkarbesök hos behandlande läkare, den behandlande läkarens anvisningar, vilka mediciner och vilken vård som ska ges samt eventuella dieter.

I denna journal ska i förekommande fall även noteras samtliga tjänster som den äldre på egen begäran har tillhandahållits av sjuksköterskor och paramedicinsk personal för att säkerställa kontinuiteten i den vård som ges vid ett dagcenter. Journalen ska även innehålla kommentarer och iakttagelser från den personal som har tillhandahållit vården samt kommentarer till de tjänsterleverantörer som den äldre valt.”

18 Artikel 213 i 2009 års föreskrifter har följande lydelse:

”Vid behov ska någon ur vårdpersonalen ansvara för utdelning och administrering av den medicin som behandlande läkare har skrivit ut.”

19 I artikel 216 första och andra styckena i dessa föreskrifter föreskrivs följande:

”Varje center ska fastställa ett motivations- och aktivitetsprogram i syfte att stimulera till och bibehålla den äldres autonomi och delaktighet i det sociala livet.

Programmet ska utformas på så sätt att den äldres i synnerhet sociokulturella behov kan tillgodoses dagligen och vara särskilt inriktat på vardagliga aktiviteter, det paramedicinska området, utbildning och hälsa samt kulturella aktiviteter och aktiviteter som kräver deltagande ...”

20 När det gäller reglerna för övernattningscentra föreskrivs i artikel 238 i 2009 års föreskrifter följande:

”De interna ordningsreglerna ska innehålla följande tilläggsupplysningar:

...

3. Hur den äldre ska göra för att kalla på vårdpersonal och paramedicinsk personal i det äldreboende där centret ligger.

4. Möjligheten för läkare, sjukgymnaster och paramedicinsk personal att fritt välja behandlingar som komplement till den vård som inrättningen tillhandahåller ...,

5. Det sätt på vilket centret säkerställer en kontinuerlig administration av mediciner till de äldre.”

21 I artikel 242 i ovannämnda föreskrifter föreskrivs följande:

”Den äldre har rätt till den hjälp, omsorg och tillsyn som han eller hon behöver.”

Målet vid den nationella domstolen och tolkningsfrågan

22 COCOM är behörig att i Région de Bruxelles-Capitale utöva sina egna befogenheter på områden som avser ”personliga förhållanden”, däribland äldrepolitiken, i förhållande till både enskilda och inrättningar, samt till center och tjänster som på grund av hur de är organiserade inte kan anses tillhöra enbart den flamländska eller den franska gemenskapen.

23 Den 24 april 2008 antog Assemblée réuni inom COCOM 2008 års förordning i syfte att införa en rättslig ram för samtliga inrättningar för äldre.

- 24 Med stöd av artikel 4 i 2008 års förordning kan samtliga inrättningar som uttryckligen omfattas av denna förordning, däribland serviceboenden, dagcentra och övernattningscentra bli föremål för en plan. När en sådan plan har fastställts är det, enligt vad som framgår av artikel 6 i samma förordning, inte tillåtet att starta eller driva en sådan inrättning utan att först inhämta tillstånd från COCOM:s Collège réuni.
- 25 Enligt artiklarna 11–19 i denna förordning ska samtliga inrättningar som avses däri, däribland serviceboenden, dagcentra och övernattningscentra inneha ett provisoriskt driftstillstånd och därefter ett godkännande för att få utöva sin verksamhet. COCOM:s Collège réuni har med stöd av nämnda artikel 11 antagit 2009 års föreskrifter för att bland annat fastställa de villkor som inrättningar som tar emot eller härbärgerar äldre måste uppfylla för att bli godkända.
- 26 Den 15 februari 2010 väckte Femarbel talan om ogiltigförklaring av nämnda föreskrifter till Conseil d'État med hänvisning till att de bestämmelser på grundval av vilka de hade antagits, det vill säga bestämmelserna i 2008 års förordning angående dels förfarandet för tillstånd, godkännande och planläggning, dels fastställande av fakturerade priser, stred mot grundlagen.
- 27 Conseil d'État, som i likhet med Femarbel ansåg att det förelåg tvivelsmål, ställde tre tolkningsfrågor till Cour constitutionnelle, varav de två första avser frågan huruvida reglerna om godkännande och planläggning som införts genom denna förordning för att serviceboenden, dagcentra och övernattningscentra ska kunna bedriva sin verksamhet strider mot artiklarna 10 och 11 i den belgiska grundlagen, jämförda med direktiv 2006/123.
- 28 Cour constitutionnelle ansåg att prövningen av förordningens förenlighet krävde ett svar på frågan huruvida de aktuella inrättningarna eventuellt omfattades av direktiv 2006/123, och kom i det avseendet fram till att så var fallet för serviceboenden. Däremot påpekade denna domstol att varken de relevanta interna reglerna eller de yttranden som parterna hade avgett skingrade de tvivelsmål som fanns med avseende på huruvida direktivet är tillämpligt på dagcentra och övernattningscentra.
- 29 Mot denna bakgrund beslutade Cour constitutionnelle att vilandeförklara målet och ställa följande tolkningsfråga till domstolen:

”Ska begreppet hälso- och sjukvårdstjänster i artikel 2.2 f och begreppet sociala tjänster i artikel 2.2 j i [direktiv 2006/123], tolkas så, att direktivet inte är tillämpligt på dagcentra – i den mening som avses i [2008 års förordning] – som tillhandahåller hjälp och omsorg som behövs på grund av den äldres minskade självständighet samt övernattningscentra – i den mening som avses i samma förordning – som tillhandahåller hjälp och vård till äldre som deras närmaste inte kan ge dem kontinuerligt?”

Tolkningsfrågan

- 30 Den hänskjutande domstolen har ställt frågan i syfte att få klarhet i huruvida artikel 2.2 f och j i direktiv 2006/123 ska tolkas så, att dagcentra och övernattningscentra inte omfattas av direktivets tillämpningsområde med hänsyn till att de tillhandahåller hjälp och vård till äldre.
- 31 Domstolen erinrar om att det framgår av artikel 1 och skälen 2 och 5 i detta direktiv att direktivet är avsett att undanröja inskränkningar i tjänsteleverantörernas etableringsfrihet i medlemsstaterna och i den fria rörligheten för tjänster mellan medlemsstaterna, för att bidra till att en fri och konkurrenskraftig inre marknad uppnås (se, för ett liknande resonemang, dom av den 5 april 2011 i mål C-119/09, Société fiduciaire nationale d'expertise comptable, REG 2011, s. I-2551, punkt 26).
- 32 Det framgår av lydelsen i artiklarna 2.1 och 4 i direktiv 2006/123 att direktivet är tillämpligt på all förvärvsverksamhet som normalt utförs mot betalning av en tjänsteleverantör etablerad i en medlemsstat, oberoende av om vederbörande har en fast etablering eller inte i

destinationsmedlemsstaten, utom när verksamheten är uttryckligen undantagen, såsom bland annat de "hälso- och sjukvårdstjänster" och "sociala tjänster" som avses i artikel 2.2 f respektive 2.2 j, till vilken den hänskjutande domstolens tolkningsfråga hänvisar.

- 33 Det är för att kunna ge ett användbart svar till nämnda domstol nödvändigt att fastställa vad som ingår i begreppen hälso- och sjukvårdstjänster och sociala tjänster så att den kan avgöra huruvida och, i förekommande fall, i vilken omfattning ett dagcenter och ett övernattningscenter bedriver verksamheter som är undantagna från nämnda direktivs tillämpningsområde. Det är nämligen endast när inrättningarna i fråga huvudsakligen bedriver nämnda verksamheter som de inte ska anses omfattas av direktivets bestämmelser.
- 34 För att förstå räckvidden av undantaget i artikel 2.2 f i direktiv 2006 ska begreppet "hälso- och sjukvårdstjänster" tolkas mot bakgrund av, inte bara bestämmelsens ordalydelse utan även dess syfte och systematiken i de bestämmelser som införts genom detta direktiv.
- 35 När det gäller ordalydelsen i nämnda artikel 2.2 f påpekas att det av unionslagstiftaren valda begreppet hälso- och sjukvårdstjänster är ett relativt vitt begrepp i den mån det omfattar hälso- och sjukvårdstjänster oberoende av om de tillhandahålls via sjukvårdsinrättningar eller inte, och oberoende av hur de är organiserade och finansierade på nationell nivå eller om de är offentliga eller privata.
- 36 Vad sedan gäller syftet med och systematiken i artikel 2.2 f i direktiv 2006/123, konstaterar domstolen att det i skäl 22 i nämnda direktiv anges att undantaget för hälso- och sjukvård från detta direktivs tillämpningsområde bör omfatta sådana tjänster inom hälso- och sjukvård och läkemedelstjänster som utförs av yrkesverksamma inom hälso- och sjukvården för att "bedöma, bibehålla eller återställa patienters hälsotillstånd, där dessa verksamheter är förbehållna ett reglerat vårdyrke i den medlemsstat där tjänsterna tillhandahålls".
- 37 Samma konstaterande återfinns i handboken om genomförandet av tjänstedirektivet (nedan kallad handboken), med det enda tillägget att undantaget för hälso- och sjukvårdstjänster från tillämpningsområdet för direktiv 2006/123 omfattar sådana verksamheter som är direkt och uteslutande kopplade till människors hälsa och således inte sådana som endast syftar till ett ökat välbefinnande eller som avser avslappning, såsom de aktiviteter som sportklubbar och motionsinstitut erbjuder. Detta framgår numera av direktiv 2011/24, där det i artikel 3 a anges att med hälso- och sjukvård avses "hälso- och sjukvårdstjänster som hälso- och sjukvårdspersonal tillhandahåller patienter i syfte att bedöma, bibehålla eller återställa deras hälsotillstånd, inbegripet förskrivning, utlämning och tillhandahållande av läkemedel och medicinska hjälpmedel".
- 38 Denna vida tolkning av begreppet hälso- och sjukvårdstjänster och därmed även räckvidden av undantaget från tillämpningsområdet för direktiv 2006/123 bekräftas vid en närmare granskning av de bestämmelser som införts genom nämnda direktiv.
- 39 Domstolen erinrar om att det framgår av skäl 7 i nämnda direktiv att detta fastställer en allmän rättslig ram, som kommer ett stort antal tjänsteverksamheter till godo, samtidigt som hänsyn tas till de utmärkande dragen hos varje form av verksamhet eller yrke och det sätt på vilket de regleras samt till andra mål av allmänintresse, inklusive skyddet av folkhälsan. Härav följer att unionslagstiftaren uttryckligen har velat försäkra sig om att målet att undanröja alla hinder för etableringsfriheten för tjänsteleverantörer och den fria rörligheten för tjänster står i jämvikt med kravet på att bibehålla de utmärkande dragen hos vissa känsliga verksamheter, bland annat dem som avser skyddet för folkhälsan.
- 40 Det är mot bakgrund av dessa förtydliganden som den nationella domstolen ska pröva huruvida de verksamheter som dagcentra och övernattningscentra huvudsakligen bedriver omfattas av begreppet hälso- och sjukvårdstjänster i artikel 2.2 f i direktiv 2006/123, och om de därför är undantagna från tillämpningsområdet för nämnda direktiv.

- 41 Den nationella domstolen ska framför allt pröva huruvida de hälso- och sjukvårdstjänster som tillhandahålls av såväl dagcentra, enligt bland andra artiklarna 211 och 213 i 2009 års föreskrifter – såsom att vårdpersonal ansvarar för utdelning och administrering av den medicin som behandlande läkare har skrivit ut – som övernattningscentra, enligt artikel 238 i dessa föreskrifter – såsom dem som inrättningens vårdpersonal eller paramedicinska personal tillhandahåller – verkligen tillhandahålls i syfte att bedöma, bibehålla eller återställa den äldres hälsotillstånd, tillhandahålls av hälso- och sjukvårdspersonal och utgör en väsentlig del av hela tjänsteutbudet.
- 42 När det gäller ”sociala tjänster” i artikel 2.2 j i direktiv 2006/123 visar en jämförelse mellan denna bestämmelse och skäl 27 i detta direktiv att enbart de tjänster som uppfyller två kumulativa villkor omfattas av detta begrepp.
- 43 Det första villkoret avser vilken typ av tjänster som tillhandahålls. De ska bland annat, såsom framgår av handboken, avse hjälp och stöd till äldre som permanent eller tillfälligt är särskilt behövande på grund av att de helt eller delvis har förlorat sin självständighet och därför riskerar att marginaliseras. Det rör sig med andra ord om verksamheter som är nödvändiga för att garantera den grundläggande rätten till mänsklig värdighet och integritet och som är ett uttryck för principerna om social sammanhållning och solidaritet.
- 44 Det andra villkoret avser tjänsteleverantörens ställning. Tjänster kan tillhandahållas av staten, av en av staten erkänd hjälporganisation eller av en privat tjänsteleverantör vilken agerar på uppdrag av staten.
- 45 Det framgår visserligen inte uttryckligen av lydelsen i artikel 2.2 j i direktiv 2006/123 när en sådan tjänsteleverantör kan anses agera på uppdrag av staten, men viktiga förtydliganden i det avseendet återfinns i handboken, i punkt 2.3 i kommissionens meddelande till Europaparlamentet, Europeiska unionens råd, Europeiska ekonomiska och sociala kommittén samt Europeiska unionens regionkommitté – Med anknytning till meddelandet ”En inre marknad för framtidens Europa”, Tjänster av allmänt intresse, däribland sociala tjänster av allmänt intresse – ett nytt europeiskt åtagande (KOM(2007) 725 slutlig) och i punkterna 23, 24 och 41 Europaparlamentets resolution av den 5 juli 2011 om framtiden för sociala tjänster av allmänt intresse (2009/2222(INI)).
- 46 Vad gäller det aktuella uppdragets innehåll konstateras, vilket också framgår av handboken, att en privat tjänsteleverantör ska anses agera på uppdrag av staten i den mån tjänsteleverantören har en ”skyldighet” att tillhandahålla de sociala tjänster tjänsteleverantören fått i uppdrag att utföra.
- 47 Ur tjänsteleverantörens synvinkel ska denna ”skyldighet”, vilket också framgår av nämnda meddelande och nämnda resolution, uppfattas som dels en skyldighet att tillhandahålla tjänsterna i fråga, dels ett krav på att göra detta under iakttagande av vissa verksamhetsregler. Reglerna ska bland annat säkerställa att tjänsterna tillhandahålls i enlighet med de kvantitets- och kvalitetskrav som uppställs och på ett sätt som säkerställer möjligheten att nyttja dessa tjänster på lika villkor, mot en lämplig ersättning beräknad utifrån på förhand fastställda objektiva och tydliga kriterier (se, analogt, dom av den 10 juni 2010 i mål C-140/09, Fallimento Traghetti del Mediterraneo, REU 2010, s. I-5243, punkt 38 och där angiven rättspraxis).
- 48 När det gäller utformningen av uppdragsbeskrivningen påpekade COCOM mycket riktigt i sitt skriftliga yttrande att direktiv 2006/123 inte uppställer några krav på att tillämpa en viss rättslig form, vilket innebär att utformningen kan variera från en medlemsstat till en annan. Trots detta måste emellertid vissa minimikrav vara uppfyllda, såsom förekomsten av en rättsakt som på ett klart och tydligt sätt förpliktar en privat tjänsteleverantör att utföra de sociala tjänster som uppdraget omfattar (se, analogt, domen i det ovannämnda målet Fallimento Traghetti del Mediterraneo, punkt 37 och där angiven rättspraxis).

- 49 Enbart det förhållandet att en nationell myndighet beslutar att, av hänsyn till allmänintresset, införa tillstånds- eller verksamhetsregler för samtliga näringsidkare i en viss ekonomisk sektor utgör inte i sig en uppdragsbeskrivning i den mening som i artikel 2.2 j i nämnda direktiv.
- 50 Det ankommer på den nationella domstolen att mot bakgrund av det ovanstående pröva huruvida de verksamheter som dagcentra och övernattningscentra huvudsakligen bedriver utgör "sociala tjänster" i den mening som avses i artikel 2.2 j i direktiv 2006/123 och därmed omfattas av undantaget i denna bestämmelse.
- 51 Den nationella domstolen ska i synnerhet pröva huruvida, såsom tycks följa av artikel 2.4 e och 2.4 g i 2008 års förordning, jämförd med artiklarna 216 och 242 i 2009 års föreskrifter, nämnda verksamheter verkligen är av social karaktär, i den mån de syftar till att erbjuda äldre "hjälp och omsorg utifrån deras behov" följt av ett särskilt motivations- och aktivitetsprogram, eller den behövliga hjälp som "deras närmaste inte kan ge dem kontinuerligt". Domstolen erinrar om att förslaget till förordning av den 21 juni 2007 kan vara till hjälp vid prövningen i den mån det anges däri att dessa tjänster ska erbjudas "en försvagad befolkningsgrupp" som "alltid [ska] kunna leva ett aktivt och deltagande liv".
- 52 Vidare ankommer det på den nationella domstolen att avgöra huruvida det tillstånd som Collège réuni inom COCOM beviljar med stöd av artikel 11 i 2008 års förordning utgör en rättsakt från en offentlig myndighet som på ett klart och tydligt sätt ålägger dem som driver dagcentra och övernattningscentra en reell skyldighet att, med iakttagande av vissa specifika verksamhetsregler, tillhandahålla sådana tjänster och om ett sådant tillstånd i så fall kan anses utgöra en uppdragsbeskrivning i den mening som avses i artikel 2.2 j i direktiv 2006/123.
- 53 Mot bakgrund av det ovanstående lämnar domstolen följande svar på den fråga som ställts:
- Artikel 2.2 f i direktiv 2006/123 ska tolkas så, att undantaget för hälso- och sjukvårdstjänster från tillämpningsområdet för detta direktiv omfattar alla verksamheter som utförs i syfte att bedöma, bibehålla eller återställa patienters hälsotillstånd, när de utförs av personer som enligt den berörda medlemstatens lagstiftning anses som hälso- och sjukvårdspersonal, oberoende av hur den inrättning som tillhandahåller hälso- och sjukvården är organiserad och finansierad eller om den drivs i statlig eller privat regi. Det ankommer på den nationella domstolen att pröva huruvida dagcentra och övernattningscentra – mot bakgrund av vilken typ av verksamhet dess hälso- och sjukvårdspersonal utövar, och om denna verksamhet utgör en väsentlig del av hela tjänsteutbudet vid dessa centra – är uteslutna från tillämpningsområdet för nämnda direktiv.
 - Artikel 2.2 j i direktiv 2006/123 ska tolkas så, att undantaget för sociala tjänster från tillämpningsområdet för detta direktiv omfattar all verksamhet som syftar till att ge stöd och hjälp till äldre, när de tillhandahålls av en privat tjänsteleverantör som agerar på uppdrag av staten med stöd av en rättsakt som på ett klart och tydligt sätt ålägger tjänsteleverantören en reell skyldighet att, med iakttagande av vissa specifika verksamhetsregler, tillhandahålla sådana tjänster. Det ankommer på den nationella domstolen att pröva huruvida dagcentra och övernattningscentra – beroende på vilken typ av stöd- och hjälpverksamhet de äldre huvudsakligen erbjuds samt vilken ställning de har enligt tillämplig belgisk lagstiftning – är undantagna från tillämpningsområdet för nämnda direktiv.

Rättegångskostnader

- 54 Eftersom förfarandet i förhållande till parterna i målet vid den nationella domstolen utgör ett led i beredningen av samma mål, ankommer det på den nationella domstolen att besluta om rättegångskostnaderna. De kostnader för att avge yttrande till domstolen som andra än nämnda parter har haft är inte ersättningsgilla.

Mot denna bakgrund beslutar domstolen (första avdelningen) följande:

Artikel 2.2 f i Europaparlamentets och rådets direktiv 2006/123/EG av den 12 december 2006 om tjänster på den inre marknaden ska tolkas så, att undantaget för hälso- och sjukvårdstjänster från tillämpningsområdet för detta direktiv omfattar alla verksamheter som utförs i syfte att bedöma, bibehålla eller återställa patienters hälsotillstånd, när de utförs av personer som enligt den berörda medlemsstatens lagstiftning anses som hälso- och sjukvårdspersonal, oberoende av hur den inrättning som tillhandahåller hälso- och sjukvården är organiserad och finansierad eller om den drivs i statlig eller privat regi. Det ankommer på den nationella domstolen att pröva huruvida dagcentra och övernattningscentra – mot bakgrund av vilken typ av verksamhet dess hälso- och sjukvårdspersonal utövar och om denna verksamhet utgör en väsentlig del av hela tjänsteutbudet vid dessa centra – är uteslutna från tillämpningsområdet för nämnda direktiv.

Artikel 2.2 j i direktiv 2006/123 ska tolkas så, att undantaget för sociala tjänster från tillämpningsområdet för detta direktiv omfattar all verksamhet som bland annat syftar till att ge stöd och hjälp till äldre, när de tillhandahålls av en privat tjänsteleverantör som agerar på uppdrag av staten med stöd av en rättsakt som på ett klart och tydligt sätt ålägger tjänsteleverantören en reell skyldighet att, med iakttagande av vissa specifika verksamhetsregler, tillhandahålla sådana tjänster. Det ankommer på den nationella domstolen att pröva huruvida dagcentra och övernattningscentra – beroende på vilken typ av stöd- och hjälpverksamhet de äldre huvudsakligen erbjuds samt vilken ställning de har enligt tillämplig belgisk lagstiftning, är undantagna från tillämpningsområdet för nämnda direktiv.

Underskrifter